
JOSEP M. BENAUL BERENGUER

Tesi:

La indústria tèxtil llanera a Catalunya, 1750-1870. El procés d'industrialització al districte industrial de Sabadell-Terrassa.

formacions s'associa al temps de residència i la perspectiva històrica, factors directament relacionats amb l'edat dels residents. Aquest fet, entre d'altres, situa el territori com a un suport relacional en funció de les necessitats dels habitants i viscut de forma poc crítica.

Finalment, l'estudi de percepció del territori comarcal ens aporta el constructor cognitiu col·lectiu sobre el Baix Llobregat que, agrupat en tres blocs de coneixements- a) fets, conceptes i sistemes; b) procediments; c) valors i actituds- ens serveixen per establir una didàctica fonamentada en els coneixements previs i orientada vers un aprenentatge significatiu.

Tesi de doctorat presentada a la Universitat Autònoma de Barcelona el 14 de març de 1991.
Director: Dr. Jordi Maluquer de Motes.

Aquesta tesi s'estructura en tres parts. La primera es dedica als orígens de la indústria llanera moderna de 1750 a 1814. En primer lloc, hi ha una síntesi de l'estat de la indústria llanera espanyola i se n'assenyala la precarietat en relació a la d'altres països europeus, i el fracàs de les indústries estatals. En segon lloc, es realitza una anàlisi de la indústria llanera a Catalunya; d'una banda, es remarca la realitat dual de la indústria en dues grans branques: la roba estreta d'estam o mixta d'estam i de llana i la draperia; de l'altra, però, s'assenyala que la draperia, on es localitzà la transició cap a la indústria moderna, es caracteritzà per estructures productives molt diverses segons les localitats. En aquesta part l'autor analitza breument els nuclis drapers del Baix Llobregat: Esparreguera i Olesa. El gruix d'aquesta primera part se centra, però, en la formació de la indústria moderna al districte de Sabadell-Terrassa a partir de la formació de la classe empresarial, del declivi dels gremis i de la subordinació de la força de treball. L'anàlisi de les causes d'aquest desenvolupament, el qual només troba parió a Igualada, permet discutir també les causes del bloqueig a altres zones. Aquesta primera part es conclou amb l'estudi de la tecnologia, del producte final -orientació cap a la draperia de qualitat mitjana-alta i alta-, del volum de producció -amb un intent de situar la producció drapera vallesana en el conjunt català- i de la comercialització i de l'articulació de la draperia vallesana al mercat espanyol.

La segona part estudia l'arrencada de la industrialització abans del vapor i cobreix el període 1815-1833. En aquesta etapa el mercat interior esdevé el centre del sistema comercial espanyol i

**Tesis
doctorals
i de llicenciatura**

es reforça l'orientació tradicional de la draperia catalana cap al mercat peninsular. L'arrencada industrialitzadora de Sabadell i de Terrassa contrasta amb el declivi de la indústria llanera tradicional, amb la pràctica desaparició de la producció de teixits d'estam, a altres zones de Catalunya, i també d'Espanya. La indústria llanera desaparegué d'Esparreguera i a Olesa restà subordinada als dos centres vallesans. La primera industrialització s'analitza a partir de la mecanització i de la formació del sistema de fàbrica. L'autor enfatitza l'estructura industrial, caracteritzada per una notable flexibilitat, que possibilita més d'una via al sistema de fàbrica. L'anàlisi de l'empresariat i del crèdit confirmen que aquest procés d'industrialització, tot i romandre obert a les aportacions foranes, tingué una forta base local. L'estudi de la producció i de la comercialització confirmen l'ascens de la producció de Sabadell i de Terrassa i la concentració de la indústria drapera moderna en aquesta comarca.

La tercera part cobreix el període d'industrialització de 1833 a 1870: el 1833 s'inaugurà el vapor de Galí i Vinyals a Terrassa. En aquesta part es poden distingir quatre grans blocs d'anàlisi. El primer es dedica a l'ús exclusiu de la llana espanyola i a la comercialització d'aquesta primera matèria en el districte industrial. En el segon s'estudien la transició energètica (de l'energia animal i hidràulica al vapor) i els canvis tecnològics. El tercer analitza l'estructura industrial de diversos vessants: organització de la indústria, reclutament empresarial i formació de capital, formació i composició de la força de treball... L'autor explica la flexibilitat de l'estructura industrial a partir de les característiques de la indústria, del mercat i de l'oferta empresarial. El darrer bloc es dedica al producte final, al volum de producció -en una perspectiva catalana i espanyola- i a la comercialització. L'èxit de la indústria de Sabadell i de Terrassa es basà en l'especialització de

nous teixits de qualitat, les novetats, mentre que la producció de teixits tradicionals o d'inferior qualitat caracteritzà els altres nuclis espanyols, caracteritzats per processos d'industrialització truncats o molt menys dinàmics. Fou en aquest període que la indústria llanera de Sabadell i de Terrassa capturà el mercat espanyol de teixits de llana cardada.

La tesi combina l'estudi d'un procés local d'industrialització amb una visió general de l'evolució del sector llaner a Espanya. D'aquesta manera, la capacitat local, les estratègies d'adaptació al mercat i els avantatges competitiu del districte vallesà, s'insereixen en l'únic marc explicatiu adient i es poden precisar millor els èxits i els límits d'aquest procés d'industrialització. Indirectament es tracta també dels altres centres drapers que no reeixiren en aquella fase del procés, entre ells els d'Olesa i Esparreguera, i s'ofereix un marc explicatiu de la seva evolució.